

Γιώργος Βέης: Μάκης Τσίτας: Πέντε στάσεις, Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ. 76

Γιώργος Βέης - 13 Ιουνίου 2020

Ο μονόλογος μιας τυπικής γυναίκας της επαρχίας μας, της έγγαμης νοσηλεύτριας, μητέρας ενός αγοριού κι ενός κοριτσιού, της κατά κόρον απατημένης Τασούλας, η οποία για διάφορους λόγους δεν τόλμησε την κατάλληλη στιγμή να αναδειχθεί σε Γυναίκα, θα μπορούσε να απλωθεί σε ένα μυθιστόρημα ποταμό των χιλίων και πλέον σελίδων. Το δυνητικά μείζον αφήγημα συμπυκνώνεται όμως από τον Μάκη Τσίτα, εμφανώς επαρκή χειριστή και της καίριας, της μικρής ποσοτικά μορφής, σε μια λυσιτελή, ιδιαίτερα λειτουργική περίληψη ακραίων παθών. Το αναγνωστικό ενδιαφέρον διατηρείται αμείωτο, όπως θα περίμενε κανείς, ενώ στη συνέχεια ο βίος και η πολιτεία της άτυχης Τασούλας θα παραμείνουν εύκολα στην αναγνωστική μνήμη μας. Πολύ κοντά μάλιστα στα όσα αφορούν σε έναν άλλον διηγητικό ήρωα του ίδιου συγγραφέα. Εννοώ ασφαλώς τον άνεργο, υπέρβαρο ερωτύλο, άγαμο πενηντάρη Χρυσοβαλάντη, αυτόν τον περισσότερο Ρωμιό παρά Έλληνα. Πρόκειται για την κύρια, την καθόλα κωμικοτραγική περσόνα του μυθιστορήματος *Μάρτυς μου ο Θεός*, των ίδιων πλέον εκδόσεων, που τιμήθηκε, ως γνωστόν, με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν έξι χρόνια.

Η αβίαστη ομολογία της φερτής στη Θεσσαλονίκη Τασούλας, στη δεύτερη κιόλας εισαγωγική σελίδα του έργου, συνιστά εμμέσως πλην σαφώς έναν από τους σημαντικότερους δείκτες της εξιστόρησης. Εδώ καταδηλώνεται η ακύρωση του ίδιου του εαυτού. Έτσι η τροχιά του ομιλήματος διαγράφεται μέσα στο χάος της μαύρης τρύπας του μη – είναι. Ιδού κατά λέξη: «Δεν είχα χρόνο να σκεφτώ για τον εαυτό μου, να πάω κάπου. Για ψώνια έστελνα τη νύφη μου. Της έλεγα πάρε μου μια μπλε φούστα φέρ' ειπείν, μια καφέ ζακέτα. Ήξερε το νούμερο και τις προτιμήσεις μου. Μόνο εγώ να μην κατέβω στην αγορά. Δεν προλάβαινα. Ερχόμουν πάντα βιαστικά απ' τη δουλειά τρεις – τρεισήμισι να φάμε κι ύστερα τα πιάτα να πλύνω, να συμμαζέψω, να διαβάσω τα παιδιά, να βάλω πλυντήριο, σίδερο». Ο τίτλος του βιβλίου παραπέμπει αμέσως στις *Πέντε στάσεις* του λεωφορείου, στο οποίο επιβαίνει η ηρωίδα για να πάει από το σπίτι στη δουλειά και αντιστρόφως: Αγία Βαρβάρα Τούμπας – ΑΧΕΠΑ. Ο δε αριθμός 5 εννοεί τα πέντε στάδια-στάσεις της ταπείνωσης στην προσωπική κοιλάδα των παθών της μαρτυρικής αυτής αντι-ηρωίδας. Ήτοι: διάψευση, οικογενειακή βία, παθητική μοιχεία, υποκρισία, υπέρπυουσα κατάθλιψη. Δικαιώνεται εδώ επίσης η φροϋδική ετυμολογία, η οποία θέλει τις γυναίκες να στερούνται υπερ-εγώ. Η ανικανότητα αυτή, εμφανής και παρατεταμένη, συνιστά έναν πρόσθετο λόγο να συντηρηθεί η συμπάθειά μας προς το πρόσωπό της από τις πρώτες έως τις τελευταίες αράδες της νουβέλας.

Αντιλαμβάνομαι ότι η Τασούλα αποτελεί ένα ακόμη άπραγο άχθος αρούρης. Στην πληρότητα μάλιστα της κυριολεξίας του όρου. Η δε καταστατική επιθυμία του Άλλου οδηγεί μαθηματικά εδώ στην εξάλειψη της συν-άλληλης ύπαρξης. Ο ανεκδιήγητος, πολυτραυματικός και νευρωτικός Θεόφιλος, ο εκκωφαντικά επιθετικός σύζυγος, αυτός ο «χειριστικός άνθρωπος»(βλ. σελ. 18), διαγράφει την γαμήλια αγάπη. Αρθρώνει στη θέση της τον φόνο του θήλεος. Σε πνευματικό επίπεδο, εννοείται. Το ορμέμφυτο του θανάτου πραγματώνεται δηλαδή ως εξαφάνιση της (όποιας) προσωπικότητας της Τασούλας. Το όνομα Θεόφιλος σαρκάζεται επαρκώς εν προκειμένω από τη συγγραφική πρόνοια. Συγκρατώ ότι η κριτικός λογοτεχνίας Ανθούλα Δανιήλ, στο κείμενό της που δημοσιεύτηκε στις *Αναγνώσεις* της εφημερίδας «Η Αυγή», στις 10 Μαΐου τ. έ. τόνισε εγκαίρως την όντως χαρακτηριστική αυτοϋπονόμευση της ετυμολογίας του ονόματος του ανεκδιήγητου συζύγου. Όλα ξεκινούν βεβαίως από τα πρώτα κρίσιμα χρόνια της παιδικής ηλικίας του Θεόφιλου. Το Κακό είναι ύφος ζωής. Διαμορφώνεται την κάθε μέρα μέσα στο πλαίσιο της αποτυχίας, η οποία καταχρηστικά καλείται στην προκειμένη περίπτωση οικογένεια. Προς το τέλος της αφήγησης θα αντιστραφεί η εικόνα, υπακούοντας στην πολιτική της κειμενικής διαλεκτικής σύγκλισης των αντιθέτων: η ζωή του Χριστόφορου, του γιου της Τασούλας, αποδεικνύει στην πράξη ότι δεν έχουν όλα ακυρωθεί. Τιμώντας τη σημασία του ονόματός του, φέρει φως στο σκοτάδι της μητέρας. Η δική του επιτυχία στη ζωή δείχνει εν τέλει κάποιο αναμφισβήτητο θετικό πρόσημο. Κοντολογίς, η θυσία της φιλόστοργης μητέρας / μη-Γυναίκας αποδίδει καρπό. Ο Υιός την κατεβάζει από τον Γολγοθά της αργά μάλλον. Πάντως την κατεβάζει. Και μάλιστα ζώσα.

Η κάθαρση, αν και ημιτελής, αφήνει μια επίγευση ηδονής. Στον αντίποδα της αποδόμησης της οργανικής λίμπιντο της Μητέρας ρέει το πείσμα της φυγής του Υιού προς την αξία ενός ιαματικού, αυτοθεραπευτικού ευ ζην. Εν ολίγοις ο Χριστόφορος σκοτώνει εντός του με τη σειρά του τον Θεόφιλο. Ο συγκεκριμένος συμβολικός φόνος του πατέρα αποκαθιστά την επί δεκαετίες διαταραγμένη ισορροπία. Δικαιώνοντας από την πλευρά του την ιδιάζουσα, την αρχέγονη τάξη των πραγμάτων, ο Υιός λυτρώνει τη μητέρα όχι στο φαντασιακό επίπεδο, αλλά στο εντελώς πραγματικό. Η ανάγνωση ηρεμεί: το μένος του δέκτη για τον απαράδεκτο γεννήτορα μετατρέπεται σε ευχία, την οποία εκλύει η ιδιότυπη απονομή δικαιοσύνης. Περιττό να τονίσω ότι ο συγγραφέας συνεχίζει να μας πείθει τόσο για την αξία, όσο και για την εμβέλεια του ατομικού του Κανόνα δημιουργικής έκφρασης.